

Štebeja vsak četrtlet in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pol leta 7 din., četrt leta 4 din. Izven Jugoslavije 25 din. Naročnina se pošlje na upravnishvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej.

Telefon interurban št. 115.

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravišlavo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaplete reklamacije so poštnino proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.605. Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

20. štey.

Maribor, dne 18. maja 1922.

56. letnik.

Kaj delajo slov. socialdemokratski poslanci?

Kakšni sinovi Slovenije so socialni demokratje, dokazujejo njihovi poslanci dan na dan s svojim delovanjem v narodni skupščini v Beogradu.

Vsak količikaj razumen in značajan Slovenec je uvidel in ve, ter tudi prizna, da je rešitev Slovenije in Slovencev v političnem, gospodarskem in kulturnem oziru v kolikor največji samostojnosti in samoupravi na vseh poljih javnega življenja. V centralizmu utone Slovenija s Slovenci vred.

Dočim vsak Slovenec, ki ljubi svojo domovino in svoje pleme z njegovimi lepimi svojstvi, smatra centralistično ureditev države kot protivno naši individualnosti (posebnosti) in njeni bodočnosti, se slovenski socialni demokratje ogrevajo za centralizem in za strogo in brzo izvajanje centralistične ustave.

Socialni demokratje so bili tisti, ki so v svoji preveliki vnemi za jedinstvenost države pristali na to, da se država razdeli po onih načelih, kakor jih določa centralistična ustava. Dočim se je slovenska in hrvatska ljudska stranka na vso moč borila, da ohrani Slovenijo in Hrvatsko nerazdeljeno, ker je edino v tem jamstvo in varstvo zoper premoč Beograda, so socialni demokratje z vsemi silami podpirali težnje centralizatorjev po razkosanju Slovenije in Hrvatske. In ko je razdelitev države na pokrajine običala v zakonodavnem pododboru in odboru, je socialdemokratski voditelj Etbih Kristan z veliko nevoljo in s strastnim ogorčenjem nad zavlačevanjem razdelitve izjavil, da je treba delati noč in dan, da se ta zakon izdela v zakonodavnem odboru. S tako nestrpnostjo je pričakoval Etbih Kristan razdelitev Slovenije. V tem je čisto podoben demokratskemu voditelju dr. Kukovcu, ki je v Beogradu izjavil, da slovenski narod komaj čaka na razkosanje svoje ožje domovine.

Kako težko čakajo socialni demokratje na to, da izgine iz Slovenije vse to, kar se po njihovem mnenju protivi ustavi, je dokazal nastop Etbina Kristana na seji narodne skupščine v Beogradu v sredo, dne 10. maja.

Kristan je stavil dve vprašanji na vlado glede na veronauk in verske vaje po šolah v Sloveniji. V prvem vprašanju je vprašal ministra prosvete Svetozara Pribičevića, ali je že izdal potrebna navodila z ozirom na verske vaje in vernauk v šolah v Sloveniji. Svetozar Pribičević mu je odgovoril, da še ni izdal teh navodil, da pa jih bo izdal povodom nekega dejanskega slučaja, ki se je zgodil v Ljubljani. Na Kristanovo vprašanje, ali so šolske maše obvezne, je Pribičević odgovoril, da ni rešeno (odloženo), da so šolske maše obvezne. — Kristan je izjavil, da je s Pribičevićem in njegovim odgovorom zadovoljen in na to je pridjal te-le besede: »Jaz sem to vprašanje stavil radi tega, ker se je v Sloveniji dejansko postopalo drugače, kakor to predpisuje ustava. V Sloveniji se je dogajalo, da so dijaki bili prisiljeni, da so hodili po nedeljah na katoliške maše, ne da bi bili starši vprašani. Jaz želim, da g. minister ona navodila, katera je obljubil izdati, izda v najkrajšem času, ter da se bodo ta navodila strogo zlagala s tem, kar v tem oziru predpisuje ustava.«

Ali ni zanimivo, da Etbihu Kristanu centralizacija, ki jo izvršuje najzagrizenejši vodja centralizatorjev, Svetozar Pribičević, gre prepočasi? Vse se naj centralizira v najkrajšem času! Ali ni značilno za mišljenje »slovenskih« socialnih demokratov, da naj iz slo-

venskih šol kar najhitreje izgine to, kar je našim šolam dajalo značaj katolicizma in slovenstva? V Sloveniji naj bo vse urejeno tako, kakor v Črnigori in Macedoniji. Tako predpisuje centralistična ustava, in ta je za socialne demokratje evangelij.

V drugem vprašanju se je Etbih Kristan obregnil ob ministra trgovine, češ, zakaj ni iz trgovskih šol v Sloveniji odpravil veronauk ter ga namestil s predmetom o socialni higijeni (skrb za ljudsko zdravje). Bilo je zelo zabavno, da je centralistični minister dr. Laza Marković, ki je obenem eden izmed glavnih duševnih očetov in izdelovalcev centralistične ustave, podučil slovenskega socialnega demokrata, da še ni bilo mogoče poedinstveniti šolstvo v celi državi in da se vsled tega še podučuje vera v trgovskih šolah v Sloveniji.

Ta odgovor g. Kristana ni tako zadovoljil, kot Pribičevićev odgovor. Zato je Kristan svečano izjavil, da ne more razumeti, da se na šoli, kjer se ljudje učijo, da postanejo trgovci, morejo učenci siliti, da hodijo k sv. maši. To ni v skladu z ustavo, ki zajamčuje svobodo vesti, te svobode pa ni, ako se koga sili, da mora učiti kako vero in sodelovati pri verskih vajah. Mi protestiramo proti poizkusu, da se v tem pravcu krši ustava.

Kristan je torej v Beogradu proglasil ono veliko, za slovensko delavostvo odločno in zveličavno resnico, da se krši ustava, ako morajo slovenski učenci k sv. maši.

Na to državno modrost slovenskega socialnega demokrata pa ni hotel pristati srbski minister dr. Marković, temveč je izjavil, da ustava ne zabranjuje verskega poduka in verske vzgoje v šolah, nasprotno: da ga predpostavlja ter samo to določa, da se mora verski poduk vršiti ločeno po veroizpovedih ter da se pri tem vodi računa o tem, kar želijo starši. Zato pa je neresnično, kar trdi Etbih Kristan, da se krši ustava.

Tako je srbski minister podučil zastopnika slov. socialnodemokratskih delavcev. Slovenski delavci, soidite sami o delovanju slovenskih socialnodemokratskih polancev v Beogradu!

Dr. Kukovec in Drofenik za kanone.

Poslanec demokratske stranke dr. Vekoslav Kukovec je v finančnem odboru narodne skupščine dne 5. t. m. glasoval za ogromne izdatke za vojaštvo, za kanone, za 24mesečno vojaško službovanje, za izdatek 30 milijonov za letošnje manevre, za luksuzne avtomobile in kočije oficirjev itd. Glasoval je proti predlogu poslanca Slovenske ljudske stranke, da naj pri vojaštvu štedi s tem, da se naj zmanjša število vojaštva in službeni rok. Ugovarjal je govorom naših poslancev, ki so zahtevali, naj se one oficirje, ki trpinčijo naše vojake, kaznuje in požene iz vsake državne službe. Dr. Kukovec je mnenja, da se našim sinovom v makedonskih garnizijah še predobro godi. To pribijemo radi tega, ker dr. Kukovec sedaj roma po Slovenskem Stajerju in se na shodih hvali, koliko dobrega učini on in njegova stranka v Beogradu.

Drofenik, poslanec Samostojne kmetijske stranke, je istotoko v finančnem odboru dne 5. maja glasoval za vojaške manevre, ki bodo stali 30 milijonov. Poslanec naše stranke Franjo Zebot je predlagal, naj se ta svota briše, ker manevri nikakor niso potrebni in ker so predragi. A Drofenik je ugovarjal Zebotu in je rekel, da

so manevri potrebni. Radi Drofenikovega glasu je naš predlog propadel. Proti manevrom je glasovalo 6, za manevre 7 poslancev. Ko so naši predlagali vojnemu ministru v tej seji, naj se opustijo dragi in mučni transporti vojaštva iz Slovenije v Makedonijo in da naj ostanejo slovenski sinovi pod slovenskimi oficirji v Sloveniji ali vsaj v Hrvatski, je bil zopet Drofenik v družbi s Kukovcem, ki je govoril proti temu predlogu. Izjavil je pričo celega finančnega odbora, da je dobro, ako se Slovenci namešča v Srbiji, a Srbe v Sloveniji. Ti transporti stanejo našo državo na leto okoli 100 milijonov. Če bi se te svote prihranile in dale ubogim družinam železničarjev ali drugih siromakov, bi se beda mnogor; zmanjšala. Drofenik je glasoval za drage transporte v Makedonijo. Ravno tako seveda dr. Kukovec. Drofenik je brez vsega glasoval tudi za drage oficirske avtomobile in kočije in se je protivil predlogu naših poslancev, da se zmanjša število armade. Izgovarjal se je, da tega ni treba, ker se bo itak prav kmalu izdelal nov vojaški zakon.

Silno čudno in sumljivo izgleda, da samostojneži glasujejo kar slepo za nove kanone, kočije in da se niso prav nič trudili, da bi se zmanjšal proračun vojnega ministrstva. — Pri vojnem ministrstvu niso hoteli poslanci vladnih strank prav nič črtati, da siravno bi se tu lahko prištedilo najmanj eno četrtino celega proračuna, t. j. pol milijarde dinarjev, t. j. 2000 milijonov kron. S to svoto bi se lahko podprlo bedne in trpeče stanove. Davkoplačevalci in posebno vsi oni, ki ste v bedi, zapomnite si, da sta dr. Kukovec in Drofenik tista slovenska poslanca, ki sta dovolila vladni milijarde za vojaško silo.

Bolnišnice in cestarje so nam hoteli črtati, družinskim očetom železničarjem in invalidom brišejo najpotrebnejše, a za militarizem imajo tisoče in tisoče milijonov! Ali se bodo kedaj spametovali?

Dr. Kukovec in Drofenik ter njuni kolegi napovedujejo shode po naših krajih. In našli se še bodo ljudje, ki bodo verjeli besedam teh ljudi.

Iz poglavja o inozemskih kreditih.

Pašičeva vlada ne uživa v večini naroda nikakega zaupanja. Vsa moč in oblast sedanjih državnikov slovi na bajonetih in na vkoreninjeni poslušnosti uradništva. Tudi v Srbiji, ki je zaupala današnjim vladnim strankam, — demokratski in radikalni — se je prvotno oduševljenje za sedanje oblastnike poleglo in tako smo pač edina država, ki nima na zaupanju celokupnega naroda slonečo vlado. Kakor znano, so naše državne blagajne vsled koruptnega in skrajno zanikrnega gospodarstva skoraj vedno — prazne. Treba je denarja, kreditov. Dokler so blagajne polne, je beograjski žlahti ali »porodici« lahko vzdrževati režim, kadar pa usahnejo finančni viri in obstoja možnost zastoja državne mašine — takrat so tudi oblastniki v skrbeh.

Naši državi noče nobena druga država posoditi denarja. Spočetka, ko je bil v vladi zastopan slovenski narod po dr. Korošcu, Hrvatje pa po dr. Drinkoviću in drugih je svet še Jugoslaviji zaupal, ker je videl v teh delavnih in skušnih voditeljih jamstvo za vsestranski napredek našega naroda in istočasno za varnost oziroma koristonosnost investiranih posojil. Zato so nam v prvih dnevih po »osvojenju« ponujale velesil-

kakih deset dni je že tekla moja slava.

Tedaj pa sem se spomnil svoje domovinske dolžnosti in sem šel, da naredim obisk ameriškemu poslaniku.

Radostno, navdušeno me je sprejel, kakor se je že samo ob sebi razumelo pri takem bogatem in vobče znanem možu. Rahlo mi je očital, da sem toliko časa odlagal svojo dolžnost in mi je rekel, da ga moram za kazen še tisti večer počastiti s svojim obiskom. Večja družba bo zbrana, je pravil, in eden povabljenih je zbolel. Naj pridem na mesto njega, me je vabil.

Z veseljem sem obljubil. Tekom govora je iznašel, da sta bila on in moj oče v mladih letih šolska tovariša (kaj še! Nikdar se nista videla!), pozneje da sta skupno obiskovala vseučilišče in da sta bila vedno velika prijatelja prav do smrti mojega očeta. Naj torej ne pozabim na nekdanje prijateljske vezi med obema družinama, je dejal, in naj obiščem njegovo hišo, kadarkoli bom imel čas. Seveda sem mu rad obljubil.

Da povem resnico — ne samo da sem mu rad obljubil, ampak še zelo vesel sem bil njegovega povabila. Ko pride polom, sem računai, me utegne morebiti on rešiti. Na kak način mi bo pomagal, tega sicer nisem vedel, pa zaupal sem, da bo že našel kako pót. Zasedaj mu svojega obupnega položaja še nisem hotel razkriti. Premalo sem se poznal svojega novega prijatelja.

Obupen je bil moj položaj, sem dejal. Pa to je veljalo le v nekem oziru. Tako popolnoma pod nič še nisem prišel. Kot bančni uradnik sem se dobro razumel

LISTEK.

Bankovec za milijon funtov zlata.

Angleški spisal Mark Twain.

(Dalje.)

Seveda sem bil prepričan, da bo prišel polom, — pa skočil sem v vodo in plavati sem moral, kakor pravijo, ali pa utoniti. In prav ta preteča nevarnost bližajočega se poloma je dajala mojim doživljajem resen, tren, da, obupen značaj, doživljam, ki bi bili sicer prav zaprav zares — smešni.

In v nočeh, v temnih, tihih nočeh sem gledal resno, obupno stran svoje usode in brez spanja sem se premetal po svoji postelji in stokal in zdihoval. Pri belem in jasnem dnevu pa je izginilo tužno lice moje usode in prav vesel sem bil in srečen, vrtoglavl, pijano srečen sem bil —

In čisto naravno je bilo.

Postal sem znana in slavna oseba svetovnega mesta Londona in to mi je stilo v glavo. Pa še zelo — Ni vam ga bilo časopisa na Angleškem, Škotskem ali Irskem, ki bi ne imel dnevno enega ali več poročil o »čudaku« z milijonskim bankovcem v telovnikovem žepu« in o njegovih najnovejših doživljajih.

Izpočetka so stala poročila o meni spodaj ob koncu dnevnih in osebnih novic, nato so napredovala med viteze, nato med barone itd. itd., vedno više in više, čim-

bolj je rastla moja slava, dokler nisem dosegel najvišje stopinje. In tam sem ostal in prednjačil vsem knezom in vojvodom, izvzemši edino kraljeve prince in nadškofa londonskega.

Lahko si mislite, kaj je to pomenilo za mladega človeka, kakršen sem bil jaz, ki se zame dosedaj nihče ni briga! — ki pa sem kar čez noč dosegel toliko slavo, da nisem mogel ziniti besedice, pa da bi je ne ponavljal ves milijonski London! — In ki nisem mogel storiti koraka na ulico, da ne bi šlo od ust do ust: »Tamle gre! — To je on! — Tisti! —« Ki nisem mogel južinati, pa da ne bi se zbrala krog mene radovedna množica in opazovala vsake moje kretnje —

Svojo staro, raztrgano obleko sem še vedno imel. Včasih sem jo tudi oblekel in šel v njej po mestu ter si privoščil zabavo, da sem kupil kako malenkost, nato pa prav ponižno dejal, da nimam drobiža. In če so mi zaničljivo rekli, da naj le mirno pokažem svoj »veliki denar«, da bodo že menjali, — pa sem jim pomolil pod nos svoj milijonski bankovec in se zabaval nad njihovimi osuplimi obrazi.

Pa dolgo te igre nisem mogel več ponavljati. Moja raztrgana obleko so časopisi že tolikokrat popisali in moja slika je bila že tolikokrat v vseh mogočih listih, da so me ljudje tudi v moji ponošeni suknji takoj spoznali na ulici in cel trop radovednežev je šel za menoj in če sem hotel kupiti kako stvar, mi je trgovec ponudil kar celo svoje skladišče »na upanje«, še preden sem mu pokazal svoj bankovec.

le posojila pod ugodnimi pogoji. Tako na primer Amerika, Anglija in tudi Francija. V tistih dnevih nam je svet še zaupal. Danes pa temu ni več tako. Današnji oblastniki, ki se ponajajo s svojim nasiljem, s teptanjem parlamentarizma, predvsem pa s svojo ogabno korupcijo, so nam po celem svetu zaigrali potrebno zupanje inozemstva. Finančni minister dr. Kosta Kumandur je v Londonu iskal posojila, a vrnil se je moral praznih rok. Isto se mu je pripetilo v Parizu. Zavezniške vlade niso hotele dati kreditov, ker so se bale za svoj denar. To zadrego naših oblastnikov so opazili privatni bankirji bogate Amerike. Rekli so: Pomagajmo jim iz zadrege, toda pod težkimi pogoji, da se bo dobro izplačalo. In res, oblastniki niso veliko povpraševali po pogojih, vgrizli so korajžno v kisl jabelko ameriškega posojila.

Pogoji ameriške skupine.

Vlada se je odločila za ponudbo kanadske bančne skupine Bler, ki je zvezana z bančnim sindikatom, kateremu načelujeta znana milijarderja Vanderlip in Morgan. Zainteresirana je tudi National City Bank v Njujorku. Pogoji posojila so jako težki. Omenjena skupina kapitalistov zahteva, da ne sme naša vlada v inozemstvu najeti nobenega posojila vse dotlej, dokler ni to posojilo odplačano. Ta pogoj zaslužuje našo državo peščici ameriških bankirjev najmanj za 40 let! Če je vlada sprejela posojilo pod tem pogojem posojilodajalcev, je ubila ves naš ugled v svetu in nam v narodno-gospodarskem oziru zadala tako težak udarec, da se bomo jedva osvestili. Posojilo znaša 100 milijonov dolarjev. V gotovini bi se izplačalo 30 milijonov, 70 milijonov pa bi se čekovnim putem nakazalo za nabave materiala, zlasti za zgradbo jadranske železnice, ki bo spajala, preko srbskega ozemlja Beograd z Jadranskim morjem. Takoj po podpisu bo Blerova skupina izplačala 10 milijonov dolarjev v gotovini. Za druge investicije bi dala 15 milijonov dolarjev. Obrestna mera znaša 8 odstot., amortizacijska (odplačevalna) doba pa 40 let.

Posojilo je vlada v načelu sprejela in v kratkem se bo iz Amerike vtila «ploha» dragocenih dolarjev. To še bo krika in veselja v vladnem taboru, češ, glejte nas, mi imamo dolarje, mi smo mi! Nas, ki mislimo malo trezneje, pa obhajajo čudne misli. Z investicijskimi posojili imamo namreč jako slabe izkušnje. Pašičeva vlada je, kakor znano, svojčas razpisala državno investicijsko posojilo v znesku 500 milijonov dinarjev. Vlada je zagotavljala, da rabi posojilo za zgradbo manjših železniških prog ter za obnovo že obstoječih. Kaj smo doživeli? Prometni minister je iz navedenega posojila črpal kredite za — popravila lokomotiv, vagonov ter za nabavo olja in drugih predmetov, posojilo pa se ni porabilo za obnovo prog, predvsem za izmenjavo trbilih pragov itd., kakor je bilo zakonito določeno. Med drugimi pogoji posojila je označen tudi sledeči: država dovoljuje posojilodajalcem izkoriščanje šum in rudnikov ob «jadranski železnici» za dobo 80 let. Razumljivo je, da bodo ameriški velekapitalisti izrabljali naše gozdove in rudnike tako temeljito, da ob novi železnici ne boste v par letih našli niti enega gozda in neizčrpanega rudnika. Ameriško posojilo bo beograjskim poročarjem pomagalo iz «zadrede», davkoplačevalce prečanskih pokrajin pa že danes spreletava groznica v očigled velikanskih bremen, ki se bodo narodu nalagala v bodočih letih. Posojilo je bilo sklenjeno v znamenju izkoriščanja. Narod si bo trajno ohranil «v spominu» take posojilodajalce, kakor tudi posojilojemalce.

Nekaj o našem narodnem gospodarstvu.

Stanje setev v naših žitnih pokrajinah.

Glede prehrane naše agrarne države s prehrano pridejo v poštev naše žitnice v Slavoniji, Bački, Banatu in Sremu. Vesti o stanju žetev v naših žitnih pokrajinah niso letos nič kaj zadovoljive. Razlogov za nepovoljno stanje letošnjih setev je dovolj in se hočemo tokrat dotakniti le glavnih vzrokov. Eden od glavnih vzrokov bolj slabih izgledov na letošnjo žetev je

nepovoljna jesen leta 1921. Lansko jesen je prevladovala suša do sredine oktobra. Posestniki naših žitnic niso mogli orati, da bi pripravili zemljo za setev pšenice. Pisec teh vrst je rabil 12 dni, da je prvič zoral štiri orale zemlje, kar je sicer opravil v štirih dneh. Vse je čakalo na dež, katerega pa ni dolgo bilo; a ko je začelo deževati, že smo dobili tudi takoj sneg. Prvi lanski sneg nam ni škodoval, ker je hitro skopnel radi razgrete zemlje. A, ko je zapal drugi s eg, je zemlja zmrznila in baš ta mrz je bil za posestnike žitnih poljan težak udarec, ker je bila doba med prvim in drugim snegom zelo kratka in je bilo nemogoče opraviti vse setvene posle. Razven tega ni moglo posejano zrno hitro vzkliti in se ne razviti radi preranega nastopa zime. Marsikateri posestnik iz žitorodnih krajev mi bo potrdil, da je bila za poljedelca malokatera jesen tako neugodna, kot na primer lanska.

Kakor hitro je zemlja zmrznila, je prenehalo vsako delo na poljih. Prejšnja leta je navadno zima po naših žitorodnih krajih od časa do časa nekoliko popuščala, da so nastopili med ledenimi tudi toplejši dnevi v januarju in februarju. Gospodarji so čakali z veliko nestrpnostjo: ali bodo tudi v zimi od 1921 na 22 posinili v januarju in februarju malo toplejši dnevi, da bi bilo mogoče orati, vlačiti in sejati. Pa vsi upi na toplejše dneve so se izkazali kot ničevi, zima je trajala neprestano in se je v januarju in februarju celo poostрила. Poljsko delo je bilo onemogočeno za dobo 120 dni, kar je povzročilo gospodarjem nepregledno škodo in izgubo časa.

Ko je skopnel sneg, pa so izgledale naše njive dokaj žalostno. Po večini se ni dalo niti razločiti, kje je bila posejana pšenica, rž ali ječmen. K sreči je bila prva polovica marca precej mila in je povoljno vplivala na ozimino, kjer niso bile uničene vsled preostrega mraza, vlage in od suše. Zalibog je začelo kmalu na to deževati in je lilo malodane neprestano do Velike noči — toraj celih šest tednov. Preobilna vlaga je škodovala žitnim poljanom v nizkih legah, kjer so bilke porumenele. Hladni dnevi, a še bolj hladne noči so naravnost onemogočile razvoj setev. Radi tega pa vidimo, da je letos pšenica mnogo nižja, kot je bila lani v istem času. Setve pa si bodo opomogle, ako bosta druga polovica maja in junij topla. Ako pa ne bodo prenehali hladno deževni dnevi, potem pa nam je pričakovati letos slabšo letino kot je bila lanska in se bo žetev zakasnila najmanj za dva tedna.

Večina poljedelcev se tudi pritožuje, da so letošnje setve preveč redke, česar pa hvala Bogu ne smemo beležiti povsod. V virovitiški, bjelovarski in križevački županiji, ki tvorijo žitnice za Hrvatsko, so ozimine v dobrem stanju — mestoma, na primer v Djakovštini naravnost v izvrstnem. V ravno kar omenjenih pokrajinah bo dovolj pšenice ter rži, ljudje se pritožujejo le radi ozimnega ječmena, ki je letos povsod redek, medtem, ko je lansko leto obrodilo zelo dobro. Na nekaj pa nikakor ne smemo pozabiti, kar se opaža po Slavoniji, Bački in Banatu — namreč na stotisoče oralov izvrstne zemlje, ki je bila svojčas kot last veleposestnikov izobno obdelana, a letos je pusta, neposejana in neobdelana. Vzrok teh neobdelanih stotisočev oralov naše najbolj rodovitne zemlje leži v pogrešeni agrarni reformi, ki je razdelila to zemljo med dobrovoljce, katerim je poljedelstvo — španska vas in deveta brigada.

Položaj na zagrebškem živinskem trgu.

Cene živini na naših trgih in sejnih se dnevno menjujejo in znatno skačejo, kar vznemirja naše živinske trgovce in konsumente. Prvovrstne svinje (živa vaga) stanejo danes na postaji Bačka več nego 86 K 1 kg, kar znači, da se mast ne more prodajati pod 106 ali 110 K 1 kg. To podražanje živega blaga v naši skoz in skoz agrarni državi ni nikakor zdrav pojav. Razlog neprestanega podražanja živega blaga je iskati v dveletnem nekako nasilnim potom pospeševanjem izvozu živine. Razumljivo je, da se mora dati našim kmetom in živinorejcem, ki tvorijo 85 odstot. vsega prebivalstva naše agrarne države, prilika, da svoje blago drago prodajo, a to se ne sme zgoditi na občno škodo celotnega prebivalstva. Z nekakim nasilnim pospeševanjem izvoza živine se vedno znatno zmanjšujejo naše sicer obilne zaloge živega blaga, radi tega je ska-

kanje živinskih cen dane nepregledno in se nikakor ne more napovedati: kedaj in kako se bo zaježilo.

Italijanski živinokupci, katerim nosi kupčija naše živine pri nizkem stanju naše valute ogromne dobičke, so preplavili naša sejmišča. Italijanska vlada je, videč dobro stanje za svoje narodno gospodarstvo, ponovno dovolila uvoz živega blaga po suhem (ker do pred kratkem se je smela naša živina uvažati v Italijo samo po morju). Pri vsem tem pa je pri nas opaziti, da nimamo dovoljnih množin pitanih svinj, ker je začela Italija, da se osigura s pitanimi svinjami, dobavljati to blago z Danske. V interesu našega narodnega gospodarstva bi bilo, ako bi se preveč pospeševanje izvoza živega blaga iz naše države nekoliko omejilo, kakor je to storila Madžarska, ki je pravočasno uvidela škodo, ki jej je pretela od pretiranega izvoza živine.

Opomba. Ravno kar omenjena začasna omejitev izvoza živine je osebno mnenje pisca teh vrst in bi bilo dobro, ako bi se o tem predmetu oglašili tudi drugi in objavili svoja mnenja.

Draginja narašča!

O vedno od dne do dne naraščajoči draginji piše ugleden hrvatski list sledeče: Vsi poiskusi, zaježiti dviganje cen in pobiti neznosno draginjo, so se doslej izjalovili. Ravno nasprotno — mi stojimo pred novim ter znatnim podražanjem cen živežu ter vsemu blagu. Glede naraščanja celotnih cen nikakor ne pride v poštev dejstvo, da se je povzpela naša krona v Curihu do vrednosti blizu dveh švicarskih centimov, med tem ko je bila vredna pred 14 dnevi 1.50 centima. Dviganja cen tudi ne bo preprečil očigled v našo žetev, od katere nas še loči dobrih 70 dni in okolnost, da so žitne cene tekom zadnjih dveh mesecev padle za okroglih 5 K pri 1 kilogramu.

Pri dvigu vrednosti naše krone in pri pogledu na našo žetev vidimo pred seboj nevzdržne valove naraščajoče draginje na celi črti. Vzemimo kot primer draginje: 1 kg govejega mesa 80 K, 1 kg masti 100—120 K, 1 par piščancev v Zagrebu 500 K. Ali niso to bajno visoke cene v državi z bogatimi agrarnimi proizvodi, najlepše razvito živino — in perutnino?

Enako z rastjo cen živežu opazimo tudi, kako se dvigajo cene delavnim močem, ki pri nas rastejo bolj kot v kateri drugi državi. Kvalificirana delavna moč zahteva pri nas na teden 1200—2000 K, med tem ko se plača v Nemčiji za posebno strogo kvalificirani (usposobljeni) delavni moči 800 mark na teden! (Opomba: nemška marka je sedaj enaka v vrednosti naši kroni.)

Moramo pa tudi beležiti pri dnevnem pokretu delovnih moči, da cene kot plačilo za delo niso dosegle svojega viška, ampak da še bodo šle kvišku. Velika nevarnost za našo bodočnost bo znatni dvig naše valute, ker bodo postali domači proizvodi nesposobni za tekmovanje z državami, ki imajo slabšo valuto kot mi, a bolj priden ter večji proizvod.

Predaleč bi nas dovedlo, ako bi naštevali vse vzroke najnovejšega dviganja cen živežu, a moramo pa javnosti tudi pokazati na izvanredno podražanje uvoznih predmetov, katere se danes po večini prišteva ter sili med luksuz, ki je predan nemilosti izvanredno visoke uvozne carine. Da je previsoka carina na uvoz eden glavnih vzrokov podražitve uvoženih predmetov, tem danes niko več ne dvomi, ako pribijemo, da je vrgla od 1. januarja do 21. aprila t. l. uvozna carina ene milijardo 200 milijonov kron državni blagajni.

Podražanja živeža in vseh ostalih živinskih potrebščin kot: obleke, obutvi in vseh ostalih predmetov ali se smatrajo kot luksuzno blago ali ne, če so postali občna potreba za človeka, ima kot posledico podražanje delavnih moči in ta zadnja podražitev dviga cene proizvodov.

Kake posledice povzroča vsestranska rast cen, vidimo najbolje pri gradbeni stroki, ki se mora ozirati na vsako podražanje, postaja samo vedno dražja in gradbena draginja strašno slabo vpliva na celokupno javnost, ki zahteva od dne do dne več novega prostora in razmah proizvodov.

Mnogo stavb in zgradb, ki so že zasnovane, bodo ostale nedograjene, a bi se gotovo bile dovršile, da n-

na denarne posle in dobro sem znal računati. Jemal sem na posodo, toda strogo sem se pri tem držal mej svoje — bodoče plače.

Kakor veste, mi je neznan gospod, ki je naredil stavo s svojim bratom, obljubil dobro službo, ako stavo dobi. Seveda mi ni bilo znano, kako visoka bo moja plača, pa upal sem, da bom smel izbirati med službami, ki so bile na razpolago mojemu bogatemu Angležu. Da bom sposoben, o tem nisem dvomil. Še manj o tem, da bom stavo dobil. Saj sem imel dosedaj v življenju še vedno srečo.

Računal sem, da bo znašala plača 600 do 1000 funtov na leto. Recimo 600 funtov prvo leto, in vsako novo leto se mi bo plača zvišala. — In 600 funtov so trenutno znašali moji dolгови.

Vse mi je ponujalo denar. Pa večinoma sem odklonil s tem ali onim izgovorom. Le 600 funtov sem si izposodil. In od teh sem 300 shranil za vse slučaje, 300 pa sem jih izdal. Sklenil sem, da vzamem na posodo še na račun plače drugega leta in da denar previdno, pa dobičkanosno naložim.

Moj položaj torej ni bil popolnoma brezupen. — Vesela družba se je tisti večer zbrala pri ameriškem poslaniku. Nekaj odličnih plemenitašev in plemenitašin iz visokih krogov angleske družbe, poslanik s svojo soprogo in hčerko — in njena prijateljica Porcija Langham, ljubeznivo dekle 22 let.

Ne bom na dolgo razlagal, le to povem, da sem se zaljubil vanjo že koj tisti večer. In ona v mene, — to sem opazil tudi brez očal.

Ko smo bili že vsi zbrani, se odpro vrata in sluga naznani še enega gosta.

«Lloyd Hastings!»

Amerikanec je bil iz San Franciscu, moj dober znanec.

Pozdravil je hišnega gospodarja in njegovo soprogo in opazil mene.

Z naglimi koraki se mi je približal in mi ponudil roko v pozdrav — pa ustavil se je in nekoliko zmedeno dejal:

«Oprostite, gospod — pa zdelo se mi je, da vas poznam!»

«Kajpada me poznate!» sem mu odgovoril, «dobra znanca sva!»

«Ni mogoče! — Ali niste vi tisti —?»

«— čudak z milijonskim bankovcem v telovnikovem žepu —? Seveda sem! Nikar se ne bojte mojega priimka! Navajen sem ga!»

«Ampak to je iznenadenje! Parkrat sem bral vaše ime v zvezi z vašim priimkom, pa niti na misel mi ni prišlo, da je to tisti Henry Adams, moj prijatelj! — Saj je komaj par mesecev od tega, da ste bili uradnik pri Hopkinsu v San Franciscu in ste predsedali cele noči pri računih, da ste si še kaj po strani zaslužili in ste

z menoj urejevali papirje in delnice mojega zlatega rudokopa! — In sedaj ste v Londonu in večkratno slovi milijonar! — To se čuje kakor zgodba iz «Tisoč in eno noči!» Človek božji, tega kar razumeti ne morem! Kaj neverjetno se mi zdi! Dajte mi časa, da se ta misel domači v mojih možganih!»

«Dejstvo je, Lloyd, da niste nič na slabšem nego jaz!»

«Ampak to je neverjetno! Prav tri mesece bo, da sva šla skupno k «Rudarju» —»

«Ne! «Pri brezskrbnem bogatinu» je bilo!» —

«Res! «Pri brezskrbnem bogatinu» je bilo!» — Od dveh zjutraj sva šla na črno kavo, od osmih večer sva sedela pri računih in pri knjigah in prigrigavljali sva vam, da pojdite z menoj v London in ponudil sem vam, da vam dobim dopust in da vam plačam vse stroške in vam dam še del čistega dobička, ako mi pomagate prodati moj rudokop! — Pa rekli ste, da ne, te, dejali ste, da se mi ne bo posrečila prodaja in da ne morete tvegati svoje službe. — In sedaj ste tukaj! — Kako čudno! Kako ste prišli sem — in kaj vam je na klonilo vašo neverjetno srečo?»

«O — golo naključje! Dolga povest je — cel roman!»

«I Povedal vam bom svojo zgodbo, pa ne danes!»

«Kedaj?»

«Ob koncu meseca!»

(Dalje prihodnjik.)